

NOTRANJEC

Izhaja vsako soboto

in velja po pošti za celo leto 4 K, za pol leta 2 K. Posamezne številke po 10 vin. Na naročbe brez denarja se ne oziramo. Uredništvo in upravnništvo je v Ljubljani, Breg št. 12.

GLASILO

KMETSKE STRANKE NA NOTRANJSKEM.

Inserati

se računajo za celo stran 30 K, za $\frac{1}{2}$ strani 25 K, za $\frac{1}{4}$ strani 18 K, za $\frac{1}{8}$ strani 9 K, za $\frac{1}{16}$ strani 5 K, $\frac{1}{32}$ strani 3 K. Pri večkratni objavi primeren popust.

Resnica o krvavem večeru 20. septembra 1908 v Ljubljani.

Ljubljana, v jubilejnim letu.

Nemški listi in c. kr. vlada se trudijo, da po vsem svetu trosijo o nas grozne laži, kakšen je bil krvavi večer 20. septembra 1908, ki ostane neizbrisen v zgodovini našega naroda. Zato v nastopnem priobčujemo in sicer, da se izognemo zaplembi, brez najmanjše opazke poročilo, sestavljeno na podlagi izpovedb očitvidcev, ki so pripravljene to s prisego potrditi.

20. septembra kmalu popoldan so vojaki zasedli celo Ljubljano. Zaprli so ulice in sicer predvsem glavne prometne žile s kordoni. Med njimi ter v predmestju pa so patrolirali dragonci in pešci. Vse ceste, kjer bi se utegnil kdo približati kazini, so zasedli vojaki 27. pešpolka, vsi nemške narodnosti od ljudstva po domače „kanalčki“*) imenovani. Spustili niso skoz kordon nikogar, tako da marsikdo ni mogel ta večer domu ali pa le po daljnih ovinkih.

Na frančiškanskem mostu je med osmo in deveto uro zvečer stražil kordon „kanalčkov“ na desni strani. V Stritarjevi (nekdanj Špitalski ulici) je stalo nekaj ljudi, ki so klicali živio. To je zburilo patroljo poročnika Mayerja, ki je ta čas stala pri frančiškanski cerkvi. Prihitela je čez most. Po kratkem razgovoru s poveljnikom kordona je peljal Mayer svojo patroljo skoz kordon ter se obrnil iz neznanih vzrokov na levo ob Ljubljanici proti Pogačarjevemu trgu. Ta trg in bližnja okolica je v primeri z mostom in Stritarjevimi ulicami slabo razsvetljena. Ob Kresiji (t. j. nekdanji meščanski bolnici) je stalo kakih 30 ljudi — radovednežev, ki niso nič kričali. Med njimi je bil tudi dijak Adamič. Ti ljudje so se videč, da so se vojaki nenadoma v naglem koraku obrnili od mosta proti njim, začeli umikati. Nihče ni vrgel kamena in sicer ne iz Stri-

tarjeve ulice, ne iz nabrežij ali na Pogačarjevem trgu!! Ljudje so začeli teči, ko so začuli, da je lajtnant Mayer dal ukaz „schiessen“. Tekli so na vso moč čez Pogačarjev trg, eni proti Šolskemu drevoredu, eni zraven škofije k stolni terkvi. Par trenutkov po ukazu schiessen je ukazal Mayer „Feuer“. Zdaj so vojaki začeli streljati eden za drugim („einzeln“) posamez. Postajali so in ustrelili, nato pa tekli za bežečimi in zopet ustrelili. Streljali so na Pogačarjevem trgu tudi proti Šolskemu drevoredu, kjer se še danes vidi, kako je krogla odkrhnla skorjo kostanja, in streljali so tudi pod kolono, ki veže cerkev sv. Nikolaja s Škofijo. Trije streli se poznajo v hiši pred Škofijo ob „Kolovratarjevi gostilni“ oziroma pri brivcu Mijo Nežiču. Izvrtali so globoke luknje v zid.

Adamič je bil ustreljen že na voglu Kresije, Lunder pa pri cerkvi, ostali na Pogačarjevem trgu.

Ves ta popis lahko pod prisego potrdi 20—30 prič. Zdravniki-izvedenci pa so dognali, da so bili ustreljeni vsi od zadej ali pa od strani, tako, da je izključeno, da bi bil kateri obrnjen proti vojakom.

Kakor rečeno, mi se zdržimo opazk z ozirom na to, da v ljubljanski sodni palači velja druga „navada“ kakor pred 1 mesecem. Le to še povemo: V smislu § 136 k. z. obsodijo civiliste, ki so zagrešili umor ali sami neposredno, ali ki so koga do umora pripravili, na smrt in sicer na vislice.

V Ptuj.

Poročali smo že, kako so trpeli naši skupščinarji v Ptuj. Ko so stopili iz vlaka, obsula jih je divja druhal, jih je psovala, tepla in suvala. Za Slovenci se je pripeljal izdajica Nagy iz Ljubljane, sin železninarja na Vodnikovem trgu. Ta je kazal ptujski druhali nanje in hujskal ljudstvo, ki je zajelo vsakega posameznika in po nerazsvetljenih ulicah uganjalo ž njimi, kar ji je prišlo na um.

*) Tega izraza ni izvajati iz besede kanalja, ampak od ptiča kanarčka, ki je rumen kakor so naši tega c. in kr. polka.

Nemška druhal je napadla posamezno tudi kmete, od katerih nekateri niti vedeli niso, kaj je v Ptuj, ampak so prišli kakor navadno v nedeljo k službi božji ali pa nakupovat.

Napaden je bil slovenski veleposestnik gospod I. Brenčič iz Rogoznice. Nemškutarska druhal ga je bila s palicami, a ker se je hotel braniti, ga je policija vklenila in zaprla kakor kakega razbojnika, njegovih napadalcev pa ni prišla niti enega.

Napadeni so bili predpoldne kmetski mladeniči, ki nosijo že leta in leta slov. znamenja po Ptuj za klobuki ali narodne kravate. Strgali so jim razgrajachi klobuke in obleko!

Napaden je bil po noči od ptujskih razgrajachev posestnik in gostilničar g. Kureš s svojo ženo, ko se je vračal domov na večer. Njega so pobili ti razbojniki na tla, zadali mu s svinčenim batom več težkih ran, a njegovo ženo so istotako osuvali in opsovali.

Popoldne so napadli razgrajachi še nekaj kmetov, tako na pr. iz Dornove g. Hrga, iz Moškanje gosp. Horvata in g. Kostanjevca. Več kmetov niso pustili skozi mesto!

S tanto so oblili okrog 10 kmetov iz okolice. Sploh so bili kmetje iz Podvinc, Hajdine in sv. Marka ter iz Haloz priče živinskega ravnanja v Ptuj. Bili so navzoči kmetski mladeniči in možje tako ogorčeni in jezni, da smo jih le s prošnjami zadržali, da niso planili v svoji upravičeni jezi na razgrajache. Cela ptujška okolica, ves ptujski okraj je govoril skozi vse dni o tolovajstvu in vse je bilo ene misli: kaj tacega se ne bo nikdar več zgodilo. Še prosili nas bodo, ako pridemo!

Posledice ptujskih napadov v Ljubljani.

Po širni Sloveniji je zavladalo nepopisno razburjenje. Slovenci užaljeni v svojih najsvetejših čuvstvih, segli so po orožju samoobrambe. Pobili so v Ljubljani nemškutarjem nekoliko šip. Za to pa so morali pretrpeti najbridkejšo kazen, treba je bilo plačati te šipe s krvjo. Prav po nepotrebnem so vstrelili vojaki iz samega sovraštva do nas. Ljubljanski Nemci, taki ki uživajo podpore iz našega denarja, ki se razveseljujejo v gledališčih in koncertih za naš denar, ki se šolajo v potujčevalnicah, katere si grade iz našega denarja, ki smo ga zaupali kranjski hranilnici, pa so ploskali, ko so čuli strele. Satansko so veseli nesreče; belgijski vojaki so pisali razglednice, kjer se hvalijo, da so streljali. Nekdo, ki je bil sam poleg, popisuje dogodke usodepolnega večera tako.

Krog osme ure zvečer so vojaki spraznili prostor pred Frančiškansko cerkvijo in pognali ljudi proti Štefanovi gostilni. Na mostu je stražila četa vojakov. Kar naenkrat je prihitel poročnik Mayer čez most na desno stran, se obrnil proti sadnemu trgu in velel streljati in začulo se je več kot dvajset strelav zapo-

redoma. Mnogo je bilo ranjenih, eden pa je bil takoj mrtev. Te žrtve pa niso bile dovolj hudiču Majerju, zagnal se je za bežečimi in drvil za njimi ob Ljubljani proti šenklaški cerkvi. Tukaj niso mogli naprej, ker je bilo vse polno ljudi, ki so prihajali iz cerkve od ure. Zopet so ustrelili vojaki in padla je, poleg mnogih ranjencev, druga žrtev. Dosti krogel, namenjenih človeškim srcem, se je zadrlo v zid gostilne pri Kolovratarju, kjer se poznajo luknje, nasproti obokom med škofijo in cerkvijo, 2 krogli pa sta se zadrli v prvi kostanj zraven semenišča. Na pomoč so prihiteli duhovnik in zdravniki, nepopisna je bila žalost prebivalstva. To je tolovajski napad, hujši od prekega soda.

Komaj 15 let star je moral umreti dijak Adamič, že zaradi nežne mladosti se je zasmilil in prikupil vsakomur, kdor ga je šel kropit. V najlepši dobi je zdihnil Rudolf Lunder, potem ko se je z nevesto vračal s plesišča domov. Mrtvemu so vzeli s prsi rožico, katero mu je pripela tja nevesta. Za obema žalujeta prebitko tudi materi.

Pogreb žrtev je bil veličasten. Vse se je zbralo, kar čuti slovensko. Tudi boj med slovenskima strankama je potihnil. Udeležencev pri pogrebu je bilo gotovo 40.000. Iz vseh slovenskih hiš in slovenskih stanovanj so vihrale črne zastave. Gorele so po mestnih ulicah svetilke, zavite v prozorno črnino. Delalo se ni ta popoldan, prodajalne so bile zaprte. Sprevod se je pomikal od štirih do šestih popoldne, da je došel do pokopališča pri Sv. Križu. Resni obrazi tisočih slovenskih mož, in solzne oči slovenskih žena so pričale v globoki žalosti. Pridružujemo se želji, katero je izrekla žalujoča rodbina Adamič v smrtnici: „Da bi kri nedolžnih žrtev ne tekla zastonj!“

Ob odprtem grobu je govoril župan Hribar. Rekel je:

Jasno nebo se razpenja nad nami in solnce pošilja na zemljo vseoživljajoče svoje žarke. Okrog nas pa veje hladen dih smrti. Pred odprtim grobom stojimo, v katerega smo ravnokar položili trupli dveh prezgodaj preminilih bitij.

Solza se nam utrne, ko vidimo zagrebati mrliča, ki je dokončal po življenju, polnem nad in prevar, svoje potovanje po tem svetu. Solza sotrpinstva je to in solza sočutja.

Srce pa nam mora pokati toge in žalosti, ko stojimo ob grobu mrličev, ki nista poznala še britkosti življenja in ne njega prevar, katerima je marveč življenje bilo pisana livada, polna najlepšega cvetja; ob grobu mrličev, ki sta gradove svetle zidala si v oblake. Koliko najlepših nad, ki so napolnjevala nju mladi srca, polagamo z njimi v grob.

Od petnajstletnega mladeniča, tihega in marljivega dijaka, Ivana Adamiča, ljubljenca svojih roditeljev, poslavljamo se danes. Blago bitje je bilo to, ki se je prikupilo vsakomur, ki ga je poznal. Iskreno je bil vdan svojima, danes od tuge in žalosti sključenima roditeljema, srčno je ljubil svoje brate in sestre, s pravo

mladeniško vnemo je gorel za svoj rod in dom. In še v trenutku, ko so ga zapuščale življenja moči, izzvenela je zadnja nežna struna njegovega srca v veličasten akord: „Umiram!“ je dihnil predse; „a ne povejte tega moji materi, ker sicer bi tudi ona umrla.“ Kako koristen bi bil ta blagi mladenič mogel postati svoji rodbini, rodnemu mestu, svojemu narodu in državi, da mu ni predčasno ugasnilo življenje!

In Ti, Rudolf Lunder, kaka neizrekljiva, kaka pretresljiva tragika je v Tvoji usodi! Dovršivši učno svojo dobo in postavši se na lastne noge, poiskal si si ravno izvoljenko, da ustanoviš z njo domače svoje ognjišče. Ob roki svoje neveste si šel, od radovednosti gnan, na usodepolni kraj. Kar se sproži puška ter Ti predere mlado srce. V rokah mlade svoje neveste si izdihnil mlado svojo dušo in sirotica, ki si je v svojem srcu že slikala blaženi trenotek, o katerem jo popelješ pred oltar, tone danes v potokih solza ob odprtem Tvojem grobu.

Ali je za njo in za svojce obeh pokojnikov kaj utehe in tolažbe!

O da! Uteha in tolažba njihova bodejo naj solze, ki jih pretaka ob tem dvojnem grobu večtisočglava množica; uteha in tolažba bodi jim globoka žalost, v katero se je zavila vsa slovenska mladina. Uteha in tolažba bodi jim pa tudi zavest, da sta pokojnika po nedolžnem prelila kri ter postala narodna mučenika. Mučeniška kri pa je delala še vedno čudesa. Tudi vajina mučeniška kri, Ivane in Rudolfe! mora jih storiti. In zares, prvi čudež godi se v tem trenutku ob Vajinem grobu. Tukaj sredi ravnega ljubljanskega polja, v očigled gorskih velikanov, ki obkrožajo krasno našo domovino, pod vedrim nebom, s čigar visočin zreta Vidva na nas, polnijo se srca nepregledne množice s svetim ognjem za domovinsko stvar in ustna te množice šepečejo nemo prisego: služiti sveti domovini z vsem žarom in do zadnje kaplje krvi.

Ako Bog da! ni daleč drugi čudež, ki ga stori vajina po nedolžnem prelita kri; čudež bratovskega objema obeh sedaj med sabo nesložnih slovenskih političnih strank.

Vama nedolžnima mučnikoma: večni spomin!

Za njim je govoril deželni poslanec in deželni odbornik dr. Tavčar tako-le:

Pokopali smo Rudolfa Lundera in Ivana Adamiča! Zadnji je bil še otrok, a ubit je bil v državi, ki ga je rodila, in katerega bi ga bila morala nositi na svojem srcu. Mi jokamo, mi zdihujemo, in pretresa nas krvava zavest, da domovina, da država temu revnemu delavcu, temu ubogemu otroku ni drugega dala kakor prezgodnji grob!

Pa ta grob se še ni zaprl, že ga skušajo onečediti sovražniki našega naroda, ki lažejo, da so nemške puške morale pokati, ker je letelo kamenje, ker se je grozilo z revol-verji! Te sence mi na nesrečna ta groba ne

pustimo pasti! Vsi, kar nas je tu, slovesno pričamo pred Bogom in pred ljudmi, da sta ta dva, ki počivata tu spodaj v slovenski zemlji, krivično pod plaščem zakona zgubila svoje mlado življenje, da sta bila ubita, ne da bi se bila le za las pregrešila proti postavi. Posušile se bodo solze tistih, ki so Rudolfa Lundera ljubili, utihnil bode jok obupanih staršev Ivana Adamiča, ali ta dva groba bodeta še dolgo kričala proti nebu, kričala o tem, kako se je avstrijska uprava v letu, ko smo praznovali šestdesetletnico cesarjevega vladanja, lahko mišljena in pregrešno igrala s človeškimi življenji.

Zapisano je: prepustite maščevanje Gospodu! Prav, naj jih Gospod kaznuje z vestjo, ki naj jih kakor pisan gad pika vse dni življenja!

Ali nekaj je, česar ne moremo prepustiti nikomur drugemu! Morda se tolažijo, da bo trava prav kmalu zarastla ta dva groba, in da bo kri Rudolfa Lundera in Ivana Adamiča, ki je prala tlak ljubljanski, pozabljena, kakor škaf izlite vode. Mi prepuščamo sodbo Gospodu, ali vzlic temu pa zahtevamo z vso silo, da da zakon, pod katerega plaščem sta bili ti revi tu spodaj ubiti, popolno zadoščenje za kri, ki je tekla! Ob gomili teh dveh mučnikov bodi povedano, da ne bomo dopuščali, da bi se po lepi avstrijski navadi potlačila ta grozovita krvološtva. O komur preiskava izkaže, da je kriv, temu bodi prisojena kazen, naj si je pri tem kdorkoli hoče. V to hočemo delovati. Od Rudolfa Lundera in Ivana Adamiča pa se poslavljam: Počivajta v miru! **Bila sta prva in zadnja slovenska žrtev nesposobne avstrijske birokracije in razposajenega nemškega vojaštva!**

Nato je govoril še Anton Kristan kot zastopnik socijalne demokracije: Rekel je:

Grobovi tulijo, pred nami se odpirata dva nova sveža prostora, ki se pridružujeta ostalim na tem pokopališču. Grobovi tulijo, a tudi naša srca tulijo nad krivico in se krivijo v ogorčenju nad nečuvenim divjanjem, ki ga je zakrivila avstrijska birokracija. Komaj smo Slovenci pokazali v preteklih dneh prav malo, da živimo, že je nastopila z vso besnostjo proti nam divjaška soldateska. Človeku kipi srce, če se spominja na te bestijalnosti, a nekaj je gotovo: slovenski narod mora popraviti to, kar je avstrijska birokracija zagrešila, popraviti mora to s solidnim vsestranskim delom. Socijalna demokracija se je danes udeležila pogreba nedolžnih žrtev, da pokaže s tem svojo solidarnost s slovenskim narodom, udeležila se ga je pa tudi polnoštevilno, da na ta način protestira proti militarizmu. Ohraniti pa moramo tudi v tem razburjenju trezno kri in napeti vse svoje sile, da bomo kmalu živeli v državi, ki bo v resnici socijalna in demokratska.

Nato so se zastave, ki so bile vse pri grobu, poklonile nad grobovoma, dajoč njunima prebivalcema zadnji pozdrav. Tudi tisoči množice so se prišli posloviti od nju, vrgši peščico prsti na njuni krsti, ki sta bili v par trenutkih vsi zasuti.

Plakamo ob vajinih grobovih, Rudolf Lunder in Ivan Adamič! Prelila sta kri za slovensko domovino! Dala sta življenje za slovenski rod! Bodita uverjena, da rodi vajina kri milijonski sad! Kadar bo branil Slovenec svoj rod, svojo zemljo, spominjal se bo vselej, da sta bila naša narodna mučenika vidva

Rudolf Lunder in Ivan Adamič.

Počivajta v miru v zemlji slovenski, kateri sta žrtvovala največjo dragocenost na svetu, življenje!

Politične vesti.

Češki deželni zbor je imel v torek, 15. t. m. prvo sejo. V otvoritvenem govoru je namestnik povdarjal, da more biti delovanje deželnega zbora le tedaj, ako ga preveva duh miru. Vlada stoji „nepremično“ na stališču nepristranosti in pravičnosti ter ne bo opustila nobene prilike, da bi ne posredovala pomirjevalno v jezikovnem oziru. Poslanec dr. Kramar podaja deželnemu zboru predlog, naj se izvoli komisija 27 članov, ki naj izdela poklonstveno adresu povodom cesarjevega jubileja. V adresu se morajo sprejeti tudi politične, gospodarske in kulturne zahteve češkega naroda. — Zveza nemških strank si je izvolila za predsednika dr. Eppingerja, veleposestniška kurija bivšega deželnega maršala kneza Lobkovitza. — Ker so se nemške stranke združile v skupno zvezo, nameravajo se tudi češki klubi združiti v enoten klub.

Madžarizovanje Reke. „Novi list“ piše, da je poklical inšpektor kr. ogrskih državnih železnic v Reki v nedeljo železniške delavce in jim prebral odlok trgovskega ministra, po katerem si morajo delavci, ki niso še ogrski državljani, pridobiti ogrsko državljanstvo pravico tekom treh mesecev. Kdor ne zna ogrskega jezika, se ga mora naučiti tekom šestih mesecev, če ne izgubi službo.

Na Hrvatskem so zopet začeli zapirati „zarotnike“. Spravili so se nad nekatere srbske učitelje. V zadregi so, ker nimajo pametnih dokazov, pa bi si z zapiranjem radi pomagali.

Dopisi.

Iz Žirov. 20. septembra je bil tukaj škof Jeglič; govoril je v cerkvi jako vneto, pobijal je moderno svetovno naziranje in „Svobodno misel“, par zvezkov „Sv. misli“ je imel celo na leci pri sebi. Tudi Sokole je prijemal. No, odvrnil ni nobenega. Njegovih prištevcev pa ni bilo potreba tako temeljito prepričevati.

Rekel je, da bi prišel, če treba, tudi v „Sokolski dom“ se pogovarjat in srčno nas bo veselilo, ako pride, se bomo saj kaj temeljitega pomenili. Slušatelj.

Iz Žirov. Imeli smo slovesno otvoritev „Sokolskega doma“, ki je nad vse krasno uspela. Povsem primerno takemu vzvišenemu namenu kot je „Sokolski dom“, v kojem se bomo vzgojevali, izobraževali, duševno in telesno. V kratkem se prično v domu predavanja vsako nedeljo popoldne. Predavali bodo vrli gg. profesorji mestne realke v Idriji, ki so jako uneti za izobrazbo in povzdigo preprostega ljudstva. Razpravljala se bodo razna novodobna znanstvena vprašanja, ki so zlasti v sedanjem času potrebna za razumne in misleče ljudi. Podrobno še poročamo. Nazadnjaki kar sikajo jeze in ščujejo ljudstvo proti vsemu, kar ima služiti pravemu napredku. Toda v vsakem boju je treba poguma, zdrav in življenja poln človek vrne klobuto kakoršnokoli, ki mu jo priloži nasprotnik. Slišati se mora tudi v „Sokolskem domu“ svobodna beseda; prižgati se mora luč prosvete, ki osvetli resnico. „Proč s prevarami in lažmi!“ To mora postati naš bojni klic. Šola naša je za nas premajhna, sezidati smo jo morali sami, — kar nam ne da država in dežela, priboriti si moramo sami. Tako je govoril vrli naš prvoboritelj g. jurist Jan. Kavčič ob priliki slovesne otvoritve „Sok. doma“. V „Sokolski dom“ k predavanjem vabimo vse prijatelje prosvete in resnice. Tudi gospod kaplan naj pride, da se bomo bolj temeljito pomenili o vsem.

Domače vesti.

Zaplemba. „Notranjec“ je bil pretekli teden po ljubljanskem državnem pravdniku zaplenjen. Konfiskacija se je izvršila proti večeru, tako da je bilo nemoogoče prirediti novo izdajo. Z novo izdajo bi pa bili bore malo naročnikom ustregli, ker je bilo zaplenjenih poleg uvodnika še 12 notic. Popisovali smo dogodke v Ljubljani in tudi nasvetovali, kako naj Notranjci odgovorimo nasprotniku.

Katere so „nemške“ hiše v Postojni? Člana nemške kazine v Postojni sta gospod M. B. in gospod F. K. Po poročilih nemških listov sta hiši teh dveh gospodov „nemški“ hiši. Častitljiva starost gospoda B. mu je gotovo pomagala, da je prespal marsiktero spremembo zadnjih let, a da gleda tudi gospod K. še vedno skozi očala, ki jih je nataknil ranjki nemški advokat Deu nekterim Postojncem, to je nam nerazumljivo. Vsacega Postojnca, ki misli še nekoliko z lastnimi možgani, bi moralo biti sram, da bi podpiral trohnelo kazino naših smrtnih sovražnikov. Podpira li morda Nemec v svojih krajih slovenska društva? Bodimo malo bolj značajni. Mislite morda, g. B. in K., da se Vam izdajica Hans e tutti quanti ne smejejo za Vašim hrbtom?!

Prošnja gospodu „Hansu“. Vaša gospa trdi, da ji sokoli, če gredo mimo hiše, zasmrade sobe. Ker

gre gotovo vsako uro kateri članov postojnskega sokola mimo Vašega stanovanja, bi bilo povsem umestno, da se že enkrat usmilite svoje boljše polovice in jo rešite njenega res obžalovanja vrednega položaja stem, da jo pošljete med blagodišeče nemške Mihelne. Ubogajte vendar, gospod Hans! S tem storite veliko uslugo prenežni stvarici, pa tudi nam.

Čudež v Postojni. V zadnjih burnih dneh se je pripetilo v Postojni, da se je dosedanji slovenski Nemec „Hans“ skesal svojega narodnega izdajstva in priznal, da je sin slovenskih starišev. Gospod Ivan, svetujte še svojemu prijatelju hrvaško-italijanskemu Nemcu Bacarčich-u, naj se ne dela več tako otročjesmešnega in naj se obnaša kot se poštenemu istrskemu Hrvatcu spodobi. Saj je že zadnji čas!

Kje so se navzeli belgijski vojaki sovraštva do nas. To se je zgodilo v kazini, kamor zahajajo oficirji in kjer je bil Majer, ki je dal mirne gledalce streljati, stalen gost. Kranjska hranilnica podpira kazino.

Izdajica ali strahopetnež je oni, ki govori v uradih (posebno pri glavarstvu) nemško. Razžaljen je za nas je, če nas službujoči uradnik nagovori nemško. Ne trpimo tega zasramovanja!

Ne pošiljajmo otrok, posebno hčera ne, v nemške šole. Zvesto srce in delavno ročico za doto, ki je nima milijonarka, potrebuje naša hči, ne pa nemškega jezika. Tudi nekatere Notranjke so že kvarili v nemških šolah.

Med Nemškutarji in Lahoni je zasramovanje Slovencev navadno. Pazimo v kakšno rodbino dajemo otroke, da se jih ne prime gniloba. V tujih rodbinah se nam je že zgubilo mnogo mladih src. Preveč je vzornih slovenskih rodbin, ki bi rade prevzele dijake.

Priporočamo prav toplo hrvaško tovarno salam šunk in masti Gavrilovič in sinovi, Petrinja, Hrvaško.

Več nemških trgovcev pošilja popravke v Narod, da so slovenskega rodu, da niso člani nemških društev. Kaj pa je z vašo mladino, gospodje? V katere šole zahaja vaš zarod? Vzgojili ste nam sovražen zarod v potujčevalnicah. To je največja napaka, največji greh!

Slovenke na deželi držite se vsepovsod gesla: Svoji k svojim. Saj tu pri nas na Kranjskem Vas Slovenec lahko ravnotako, mnogokrat še boljše postreže, kakor kak nemški pritepenec. In tudi, če ste leta in leta zahajale v trgovino, ki je nemška, opustite jo, saj če naroden trgovec ravno nima tega, kar želite v zalogi, preskrbi Vam zaželeno v najkrajšem času. Pa tudi slovenskih obrtnikov nam ne manjka! Šivilje, katerim dajete toliko zaslužka, ali so Vašemu narodu ljube in vdane? Niso li najhujše sovražnice vsega, kar je slovensko? (saj tacih tu pri nas ne primanjkuje). V kratkem izide brošura, v kateri bodo navedeni vsi zavedni, narodni trgovci.

Pobalinstva v Celju. Baron Lenk se je s sinom slučajno pripeljal v Celje. Razgrajajoča druhal ju je bila in topla, da sta prišla s krvavimi glavami v prenočišče. To sta dve nemški priči za nemško surovost.

Tvrdba Anton Krisper razširja namenoma lažljivo vest, da so cene padle.

Neki veletržec v Ljubljani je hotel dati 2000 K za Ciril Metodovo družbo, če mu bode to pomagalo. Denar se seveda ni sprejel.

Demonstracije pred sodiščem. Državno pravdnštvo zastopa pokvarjeni Slovenec Najperger. Prvi obtoženec je 15letni vajenec tiskarne Blasnika, ki je vrgel za vojaki kamenček velik kot oreh. Sodnik ga je obsodil na 14 dni. Najperger pa je vložil ničnostno pritožbo, češ, da je mladi fantek zakrivil hudodelstvo javnega nasilstva, ki se mora kaznovati z ječo par let. Obtoženec je v zaporu nevarno obolel. — Jakob Oblak je s palico udaril po železnih vratih neke trgovine. Stražmojster mu je velel, naj miruje. Oblak je šel dalje in prišel na vogel Zvezde, kjer je zopet vihtel zlomljeno palico. Ker ga je stražmojster zopet miril, je rekel: „Aretujte me, nas Slovence aretujete.“ Sodnik je izrekel oprostilno razsodbo. Najperger je prijavil vzklic radi izreka oprostivne.

Potnik tvrde Kenda iz Ljubljane se je bahal nedavno v Arkotovi gostilni v Postojni, da je naredil „gšeft“ kljub živahni agitaciji med ondotnimi trgovci proti imenovani tvrdki. Senožecani! Vaša dolžnost je, da poizveste, kaj da je na tem resnice. Obracunajte neusmiljeno z vsakomur, ki bi se bil na ta način pregrešil!

Šipe. Zadnjič so bile pobite šipe tudi v tovarni salamijev, klobas in šunkov Andretto v Ljubljani. Zakaj, to menda ni težko uganiti?!

Govori se, da se toči nekje v Postojni še vedno Koslerjevo pivo. Skrajni čas bi že bil, da se reče „z Bogom“ temu pivu.

Inženir Hansi Jakše je bil zadnjič tako nesrečen, da je dobil v okna stanovanja par lukenj. Nad tem groznim činom se je baje tako raztogotil, da se je bilo bati najhujšega. Od tedaj ne miruje več. Ni mu dovolj, da mu išče neznane storilce ves tukajšni orožniški aparat že skoro 14 dnij z občudovanja vredno vestnostjo in natančnostjo, sedaj je pričel še s sumničanjem, meneč, da tu kaj opravi. Nenavadna nočna razburljivost mu je narisala pred njegove duševne oči obrise „boljših gospodov“ tako, da ga begajo dan in noč. Boljši gospodje so bili in nihče drugi. To je bila tista senzačna Hansijeva bomba, ki se je razpočila s tako silnim pokom, a žal učinka ni imela nikakega. Če bi se bil namreč naš ljubeznivi g. inženir spomnil, da se je nekoč izrazil, da občuje v Postojni le z „boljšimi gospodi“, ne bi jih bil nikdar sumil, ker bi bil potlej primoran iskati storilce v tistih krogih, ki se smatrajo po njegovem lastnem zatrjevanju za boljše.

Iz Kranjske hranilnice bilo je dvignjenih že čez 5 milijonov kron izza zadnjih ljubljanskih dogodkov. Hranilnica si denar izposojuje pri „Kreditanstalt für Handel und Gewerbe“, da more ugoditi pritisku dvigajočih. Osobito Gorenjcev in Dolenjcev kmetov je veliko, ki iz previdnosti dvigajo svoje prihranke.

Za „Sokolski dom“ v Postojni so darovali: br. Gojmir Demšar, zgubljena stava 1 K, br. Skalko Štefin nabral na Uncu v veselem krogu pri pesmi: „Radecki je bil en „fajn“ gospod, Majer pa en grand“ 20 K 20 v. br. Jože Paternost izročil 80 vin., ki so jih darovali prepirajoči se balinarji v „Tihi dolini“. Živel! zavedni nabiralec in cenjenim darovalci! Vsim iskrena hvala in živel!

Češki trgovci pridejo! Kdor od naših trgovcev si ne more ta hip blaga oskrbeti v takih strokah, kjer ni slov. veletrgovine, naj malo počaka. Čehi pridejo! In sicer z dobrim in cenanim blagom!

Ljubljanski nemški trgovci Kastner, Lasnigg in Ant. Krisper so začeli nekatere vrste blaga prodajati pod nakupno ceno. S kakim denarjem si to omogočujejo, si lahko mislimo. Zato so pa v drugih vrstah blaga dražji postali. Jasno je, da potem trgovec ne bo občeval trgovsko s takim veletržcem, ki hoče z nepoštenimi sredstvi pridobiti izdajalcev!

Knjige „Matice Slovenske“ se vse tiskajo in izidejo brezdvomno pred Božičem. P. n. gg. poverjeniki, ki za letos še niso poslali članarino, naj blagovolijo to storiti čim preje. Poedinci morejo denar (4 K) poslati tudi direktno Matici v Ljubljano, samo naj po možnosti navedejo, pri katerem poverjeništvu so doslej dobivali knjige.

Iz Dobropolja smo dobili od zvestega naročnika g. Miloša Kavčiča jabolčen cvet, katerega je odrezal na vrtu g. Josipa Grudna. Jablan je skoro vsa v cvetju.

Odlikovano vino. G. Marko Trampuž, posestnik v Jakovcih pri Vrabčah, je razstavil svoje vino na vinarski razstavi v Tomaju na Goriškem. Njegovo vino je bilo odlikovano s prvo diplomom.

Klerikalna posojilnica v Št. Vidu pri Vipavi je ustanovljena in je pričela z rednim poslovanjem. Njen delokrog se razteza na št. vidsko, vrabško in podraško občino.

Narodni kolek, ki se prodaja v prid Družbi sv. Cirila in Metoda, je na Vipavskem prav težko dobiti. Želeti je, da bi prevzeli razpečavanje narodnega kolka vsi oni trgovci, ki razpolagajo z razglednicami, pošt-nimi znamkami itd. Občinstvo pa naj bi pridno segalo po njem. V Vipavi je dobiti narodni kolek v trgovini gosp. Silvestra.

Nabiralniki za družbo sv. Cirila in Metoda donesli so Vipavski podružnici v mesecu septembru sledeče zneske in sicer: pri Hrovatinu 15 K 48 vin., v hotelu Adrija 9 K 55 vin. in pri Hribu 3 K 58 vin.

Ata Pipčar naznanja p. n. tržanom, okoličanom in dičnemu nežnemu spolu, da je v velikem vinogradu „Narodnega hotela“ toliko lepega, okusnega grozdja, da se bode marsikatera zmikavna roka nehote ujela v past nočnih paznikov. Pripomnim tudi, da se bode točil dobri mošt, domačega pridelka „Pivčan“. — Torej bodite vsi skupaj in vsak zase povabljeni za v nedeljo večer 4. t. m. na dobro zastraženo zmikavno trgat.

Pridejo tudi oče žepan — gospod kapelnik bodo gosli ulekli, ta drug igravci bodo pa vmes brenkali — bo res en velk špas, pri tistem bas, ki ma ubit glas. — Na svidenje! Ata Pipčar.

Javno ljudsko predavanje se vrši v nedeljo, dne 4. oktobra ob 3. uri popoldne v Hotederšici. Predaval bo jurist Fran Šemrov: Alkohol in njega vpliv na človeško zdravje. Predavanje bo jako zanimivo, zlasti še, ker bo predavatelj imel na razpolago več slik notranjih človeških organov, na katere posebno pogubonosno vpliva alkohol, kakor tudi model človeškega trupla. Želeti je, da se tega predavanja udeleži kar največ občinstva, ker namen njega je, omejiti preveč razširjeno vživanje alkoholnih pijač.

Znana narodna tvrdka Ivan Jelačin v Ljubljani je darovala „Društvu slovenskih književnikov in časnikarjev“ zopet 100 K, za kar se blagemu dobrotniku, ki podpira sploh vsa mogoča narodna društva, najtopleje zahvaljujemo ter priporočamo to zavedno narodno tvrdko, posebno njeno Zvezdno cikorijo.

Zagorska žrtev. Albin Tomšič, kovaški vajenec v Ljubljani, ki je bil v nedeljo smrtno-nevarno ranjen od nemškega vojaka, je doma iz Zagorja. Sin je uboge vdove, ki je pred nekaj meseci izgubila moža v daljni Ameriki, kjer se je ponesrečil v rudniku. Vdova je odšla brez sredstev v torek k svojemu smrtno-ranjenemu sinu v Ljubljano, da bi mu stregla; doma pa je brez vsakega varstva — razun usmiljenih sosedov — zapustila še pet malih otrok. Sploh je vsa družina zelo revna in se zato priporoča v podporo usmiljenim srcem. Ako bi hotel kdo kaj malega podariti, naj naslovi na županstvo v Zagorju, Notranjsko.

Postojna je bila na dan pogreba nesrečnih žrtev edini trg, kjer se ni zvonilo. In sicer vsled trmoglavosti dekana g. Gornika. G. župan Pikel ga je pustil prositi, da naroči zvonjenje (seveda proti plačilu) med pogrebom, sosebno še, ker so starši žrtve Lundra vslužbeni v Postojni — toda odgovor njegov je bil, da mora škof dovoliti, on ne sme. — Po Postojnski občini se te dni pobira namesto venca na grob nesrečnim žrtvam za družbo sv. Cirila in Metoda. Od tega denarja se je 200 K že odposlalo za ranjence usodepolne noči 20. septembra 1908 in dekan gospod Gornik je bil eden izmed tistih, ki je rekel, da ne da nič. Ljudstvo si mora tega moža dobro zapomniti, ki nima niti toliko sočutja za nesrečneže, da bi vsaj eden vinar iz svojega daroval. Priporočamo ga škofu, da ga spravi v pokoj. — Tudi nadsvetniku Žužku ni vse zlato. Gospod dr. Majaron je v mestnem občinskem svetu ljubljanskem rekel za trgovce: Kdor ima dvojezične napise, ta je meč, ki na dve strani reže in dvoreznost je največjega zaničevanja vredna. Te besede naj veljajo tudi za svetnika Žužka v Postojni. Na zunaj se dela naroden, v uradu pa vlada strogo nemški birokratični sistem. On je menda edini sodnijski predstojnik na Notranjskem, ki s sirotinskimi denarji podpira nemško trdnjavo kranjsko hranilnico. Občinska hranilnica Po-

stojnska je že poslovala, toda on je še vedno pošiljal sirotinske denarje v Kranjsko hranilnico. Sam g. predsednik dež. sodnije ga je opozoril na to in mu rekel, da si dela nepotrebno delo, ker ima v Postojni pupilarni zavod. Tudi on je eden izmed tistih, ki ni zmogel niti vinarja za „družbo sv. Cirila in Metoda“ in za nesrečnejše v bolnici ter izjavil, da pole ne podpiše in da ne da nič. Zahtevamo, da se spravi tak dvorezni meč v pokoj. Časi so postali resni in bomo odločno zahtevali od vseh uradnikov, da taka birokratična dvoreznost izgine. — Odjemalci piva in drugi se opozarjajo, da prodaja nekdo, ki ima zalogo budjevičkega narodnega piva, tudi Koslerjevo pivo v steklenicah. Napisne listke od Koslerja odstranja od steklenic in prodaja potem to pivo za delniško pivo. To je treba imeti v evidenci. Ako se razmere ne zboljšajo, zavladala bode brezobzirnost. Tržani.

Neverjetno! Prošnja doktorja Gregoriča v imenu vodstva do usmiljenih ljudi, naj daruje vsak po svoji moči, da se zboljša vsaj nekoliko obupno stanje nedolžnim žrtvam v deželni bolnici, je zmešala nekterim gospodom razum in jim vzela vsak čut usmiljenja. Dobil se je v Postojni c. kr. uradnik g. P., ki se je v svoji brezglavnosti celo drznil svariti druge, da bi sledili prošnji vodstva deželne bolnice ter se usmili revežev v deželni bolnici. Vprašamo, ali more človek, ko postane c. kr. uradnik, skazovati še manj usmiljenja, kot ga ima sleherna žival, ali pa mora c. kr. uradnik morda nehati misliti z lastnimi možgani in vpraševati kakega narodnega izdajico za svet?!

Iz Postojne. Sliši se, da sta člana bankerotne kazine tudi g. Franciška Mislej, gostilničarka in g. Dekleva, trški načelnik. Zahtevamo pojasnila, če ne bo brezobzirno pela pesem „svoji k svojim“.

Občinski svet glavne občine Rakek je v svoji seji dne 26. septembra 1908 soglasno sprejel nastopno resolucijo. C. kr. deželna vlada se pozivlja: 1. da glede na žalostne dogodke v Ljubljani dne 20. septembra 1908 poskrbi razžaljenemu Najvišjemu prestolu zvesto udanemu slovenskemu narodu popolno zadoščenje s tem da zahteva pri c. kr. nadsodnji v Ljubljani najstrožjo preiskavo proti onim vojakom c. in kr. 27. pešpolka in c. in kr. 5. dragonskega polka, ki so kruto kršili predpise c. in kr. avstrijskega službenega reglema in nastopili v svojem vojstvu kot mir ohranjujoča straža z odkrito priznanim nemško nacionalnim čutom, kot najzagrizenejši sovražniki proti Slovincem. 2. da istim potom preišče vzroke, ki so vodili c. in kr. poveljstva pri izvolitvi častnikov-poveljnikov in pri c. in kr. dragonskem polku pri določitvi moštva za asistenco, ki so bili vsi od prvega do zadnjega že prej dobro znani zagrizeni sovražniki Slovencev. 3. da vpošlje vsem onim avstrijskim nemškim časopisom, ki so ljubljanske dogodke izza časa izgredev popisovali edinole v dobro nemškega ljubljanskega prebivalstva, Slovence pa nasprotno blatili ter jih slikali kot najkrvoželjnejše roparje in jih s tem ne samo doma, ampak tudi v mednarodnem

prometu škodovali na ugledu in s trgovskega vidika tudi v gmotnem oziru, — uradno popolnoma nepristranski in resnico vseh teh zadnjih dogodkov osvetljuječi popravek, ki naj se v omenjenih po listih predpisu § 19. tiskovnega zakona ponatisne. 4. da zaradi občnega reda in stalnega pomirjenja stori vse potrebne korake, da se c. in kr. 27. pešpolk čimpreje iz Ljubljane premesti. 5. če pa c. kr. deželna vlada iz kateregakoli vzroka ne bi mogla ali ne bi hotela zadostiti točkam te upravičene resolucije in pripomoči svojim slovenskim državljanom do prejšnjega ugleda, — izjavlja občinski svet glavne občine Rakek, da ne more imeti še nadalje zaupanja do te c. kr. deželne vlade. — Nadalje je poročal župan, da je odredil, da se bodo brale zadušne maše za nedolžni žrtvi Adamiča in Lundra in sicer 28. t. m. na Rakeku in v četrtek 1. oktobra na Uncu pri Rakeku, ter prosi, da se je vdeleže polnoštevilno vsi občinski svetniki in odborniki. Dalje je poskrbel, da se bodo razobesile v znak sožalja v teh dnevih črne zastave po celi občini. Sklenilo se je tudi darovati za ranjence 30 kron in za spomenik 30 kron. Konečno se sklene, da se imajo vse javne dvojezične table takoj premeniti v samoslovenske. Vsa poročila in sklepi so bili soglasno sprejeti. Na noge občine!

Bojkot laških trgovcev v Gorici nam kaže, da je to najuspešnejše sredstvo za osamosvojitve Slovencev na gospodarskem polju. Prav tako dosledno kot se držijo goriški Slovenci gesla „Svoji k svojim“, naj bi tudi v vseh drugih slovenskih pokrajinah podpirali Slovenci samo narodne trgovine. Na ta način bi se kmalu otresli tujčeve premoči, ob enem pa bi vzgajali v svojih ljudeh podjetnost in veselje do narodnega gospodarskega dela. Potrebno pa je, da Slovenke ne pazijo samo, kje kupujejo, temveč kaj kupujejo. Ni vseeno, ako se daje prednost nemškemu izdelku, če lahko kupimo slovenski izdelek, ki ni nič slabši od prvega. Tako opozarjamo slovenske gospodinje, naj nikar ne kupujejo nemških kavinih primesi (cikorije), ki se razpečavajo v slovenskih ovitkih, da bi se s tem premotilo slovensko občinstvo. Saj imamo ravno za ta predmet solidno domače podjetje „Prvo jugoslovansko tovarno kavinih surogatov“ v Ljubljani, ki izdeluje znano izvrstno „Zvezdno“ kavino primes, od katere dobivajo razna slovenska in hrvaška društva znatne prispevke. Ta izdelek naj se udomači v vsaki slovenski hiši!

Postojnski trgovci so že večino nemškim potnikom, ki ne znajo drugega jezika kot nemškega, pokazali vrata rekoč, da ne razumejo nemški. Tako delajte vsi zavedni trgovci in kmalu bode konec nemških mogočnejšev. Tudi naj bi jeli trgovci vračati samonemške „Avis“, ki jih dobivamo od naše južne železnice. Mi zahtevamo vsaj dvojezične.

Postojnski nočni slikarji. Žalostni dogodki v Ljubljani so našli tudi tu krepak odmev. V noči med 21. in 22. t. m. so bili pomazani skoro vsi samonemški in dvojezični napisi — zadnji grdi madež slovenske Postojne. Tako je bil pomazan s črnilom v svojej dol-

gosti in širini veliki samonemški napis na zidu hotela „zum Adelsbergerhof“. Lekarna „Baccarcich (!)“ žaluje za svojim na prvem mestu se bliščečim nemškim napisom. Tudi zid pod napisom kaže znake neizbrisljive žalosti. Na samonemškem napisu hotela „zur ungarischen Krone“ bi človek lahko študiral več vrst črnih barv, od najsvitlejše pa do najtemnejše. Dvojezična napisa kleparja Debevca in pa gostilne Mislej na jamski cesti je dohitela ista usoda kot prejšnje. Napis gospoda Franca Krainerja je tudi okusil nekoliko črnine. Neznani strelec je spretno zadel v precejšnji visočini in na prvem mestu se nahajajoči nemški napis na novem poslopju c. kr. okr. glavarstva. Pred stanovanjem pristnega Nemca, inženirja Jakšeta so se izpremenili nočni slikarji nakrat v bombardirje ter mu pobili nekaj šip. Še celo „Narodnemu hotelu“ niso prizanesli. Napis „National“ ne vleče več. Na kolodvoru so izruvali nemško reklamno tablo hotela „zum Adelsbergerhof“ ter jo vrgli črez nasip s tako silo, da se je vsa potrla. S tem činom je bilo končano nočno „čiščenje“ velikih peg narodne Postojne, kakoršne še ni doživel trg.

Inženir Hansi Jakše je prebil noč med 21. in 22. t. m. v velikem strahu. Pripoveduje se, da je po prvem živketanju razbitih šip skočil iz postelje, zagrabil za revolver, napel svoje pristno nemške prsi ter stal na straži do ranega jutra. Njegova boljša polovica, zvesta mu „Brumhilda“ se je baje tako raztogotila, da je klicala vse nemške bogove na pomoč proti neznanim zlikovcem.

V Postojni je baje 18 kazinotov. Med temi sta, kakor se nam zatrjuje, tudi dva trgovca, katera redi slovenska Postojna in okolica.

Sožalje. Valovje razburjenja se je razširilo po vsem slovanskem svetu. V Pragi so Čehi demonstrirali za nas. Srbski in hrvaški listi čutijo bratsko z nami. Od vseh strani prihajajo izrazi sožalja. Tudi venci prihajajo od daleč na svežo gomilo.

Laži nemškega časopisja so tako nesramne, da vpije krivica do neba. Celó vže zakopane žrtve obrekujejo in blatijo, da so streljali oni. Nekateri listi prinašajo slike, ki predstavljajo Slovence, kako mečejo kamenje veliko kot prave skale na vojaštvo. In to poročajo iz Ljubljane nemčurski pobalini, ki beračijo pri kranjski hranilnici.

Po Ljubljani plavajo nemške napisne table. Krotki Slovenci so tudi šele zdaj izbrisali nemške čačke iznad svojih trgovin. Nekaj šip, ki so od protestnega shoda v petek še ubite pri nesramnih Nemcih in šolah, za katere itak ne bi smelo biti prostora na slovenskih tleh, še ni popravljenih.

Tudi premožnejši nemški dijaki (med njimi pretepači in pijanci) dobivajo bogate podpore iz Kranjske hranilnice. Ta hranilnica pa ne podpira le mladih. Starim Nemcem daje penzije, kar cele nemčurske rodbine vzdržuje. Plačuje dolgove zapravljivim Nemcem, da se potem šopirijo njih žene pozimi v Ljubljani in poleti na kmetih.

Za zabavo ima Kranjska hranilnica tudi dovolj denarja. Plačala je v sredi mesta stoječo tonhalo ter plačuje vsakemu, kdor le hoče postati nemčur, glasbeni pouk.

Naši dijaki trpe lakoto. Koliko nadebudnih sinov že krije zemlja, ker so umrli zaradi prevelike bede. Nemci pa se pitajo z denarjem iz Kranjske hranilnice, katerega smo vložili Slovenci! Sramota za nas. Poučujte nevedne, tudi take, ki imajo majhne vsote v tej hranilnici.

Kranjska hranilnica vzdržuje nemškutarstvo v Ljubljani. Podpira Nemce kjer le more posamezno in v društvih, šolah, gledišču itd. Še ni dolgo, kar je ustanovila nemški trgovski tečaj, nemško pripravnico in sezidala otroški vrtec v Ljubljani. Nobena vsota ni za Kranjsko hranilnico prevelika, da bi le dosegli Nemci svoj nizkotni namen, izpodriniti Slovence iz domovine.

Smešno! Gospod komisar Schittnigg je bil minule dni napaden v „Freie Stimmen“, podlem časopisu koroških nemškut. V daljši hujskajoči vesti je stalo o njem med drugim: „Glejte, tako si dovoli govoriti c. kr. vladni uradnik na Kranjskem!“ G. Žitnik je namreč zinil nekje par besedi o krasoti kranjske zemlje. Nemški Korošci hujskajo zoper njega in bi ga radi pripravili ob kruh ali vsaj ob napredovanje v službi, kar se je Nemcem z obrekovanjem slovenskih uradnikov že neštetokrat posrečilo. Če bi bil tedaj gosp. komisar Slovenec, bi bil zdaj že slabo zaznamovan pri c. kr. vladi. Ker pa to ni, mu bodo zazdaj še prizanesli.

Vse polno Slovencev se je zbudilo. Eden vzpodbuja in poučuje drugega o gadih, katere redimo. Trumoma vzdigujejo denar iz kranjske hranilnice.

Filijala „Böhmische Unionbank“ v Gradcu je nemškonacijonalna, spremite njenega agenta Bergerja do vrat!

Slovenski izobraženci, skrbite ob vsaki priliki, da bo priprosto ljudstvo spoštovalo in ljubilo svoj jezik!

V znak žalovanja nad nedolžnimi žrtvami sta bila postavljena pred Vilharjevim spomenikom dva droga, na katerih so plapolale črne zastave. Razun tega je izobesilo več narodnih hiš, kakor tudi županstvo žalne zastave. Po vsem trgu pa tudi med priprostim ljudstvom vlada splošno ogorčenje.

Neki tukajšni trgovec prodaja moko nemškega celjskega mlina „Stadtmühle“, ki je last najzagriznejših sovražnikov Slovencev, in čegav edini namen je sčasoma izpodriniti moko slovenskih parnih mlinov. Dotičnemu gospodu trgovcu bodi za sedaj povedano, da priobčimo prihodnjič njegovo ime, če se ne bode poboljšal.

„Kdor zaničuje se sam, podlaga je tujčevi peti“. Ta rek naj si zapomnijo vsi tisti, ki se kaj radi pajdašijo z renegatom najhujše vrste, inženirjem Hansi Jakšetom. Imena teh gospodov bomo priobčili ob priliki v eni prihodnjih števil.

Ljubljanski veteranci so sklenili, da upeljejo slovensko poveljevanje. Celo v teh krogih se je začelo svitati!

Trgovski tovariši! Tvrdba Peter Majdič Celje ima za svojega zastopnika nemškega „Turnerja“ R. Oroszy-a. Naša dolžnost je, da vplivamo na tvrdko, da odstavi tukaj tega nacionalca, oziroma si preskrbi drugega zastopnika. Sicer pa dovolj žalostno od tvrdke, da se jo mora na kaj tacega opozarjati. Bodimo povsod odločni!

Trgovec.

Iz Št. Petra. Krvava noč dne 20. septembra, ki bode ostala tudi zgodovinska noč, je tukajšnje občinstvo globoko užalila. Na mnogih hišah razobesili so črne zastave v znak sočutja in sožalja za žrtvami minule krvave noči v Ljubljani. Žaljeno in razsrjeno je občinstvo tako, da so se v noči od 22. in 23. t. m. vsi nemški napiši, katerih gospodarji niso še sami odstranili, grdo namazali.

Iz Zagorja na Pivki. Srčno sožalujemo, ker je umrl dne 19. t. m. na svojem posestvu g. Josip Primc, vulgo Maslo v 75. letu po dolgi mučni bolezni, znan širom Kranjske, Primorske in Štajerske kot mož pošteni. Ranjki je bil Slovenec plemenitega značaja, naprednega mišljenja in blagega srca. Malo se rodi mož, koji bi imeli toliko dobrih lastnosti združenih, kakoršne so bile ranjkemu prirodne. Njegova beseda je bila vselej možata, prikupljiva, dobra in kavalirski je bil njegov osebni nastop. Svoje dni se je pečal s konjerejo. Slovel je tudi kot zmagalec v igrah in splošen ljudski govor je bil, da baje lahko dobi pri vsaki igri, ako je le hotel. Njegovo blago srce bode marsikateri sovaščan pogrešal. Pivški siromaki so izgubili ob enem svojega dobrotnika. Nihče ni odšel nepotolažen iz njegove hiše. Kako veliko spoštovanje je mož užival, pokazali so vsakdanji obiski znancev in prijateljev v času njegove bolezni in lep pogrebni spreved je priča njegove priljubljenosti. V svoji bolezni je večkrat dejal: „Ne trudite se preveč za me, čas moj je pošel in ure mojega življenja so štete.“ Svojcem in vsem onim, kateri so tesneje z njim občevali, pa ostane velespoštovani rajnik v neizbrisnem spominu. Pred hišo in na pokopališču so blagemu rajniku zapeli domači pevci, katere je vodil gosp. nadučitelj Horvat, v srce segajoči žalostinki. Bodi mu zemljica lahka!

Iz Št. Petra na Krasu. Gospod J. Črne c. kr. poštni oskrbnik je izročil 11 K g. blagajniku podružnice sv. Cirila in Metoda, kateri znesek je nabral pri pečenem jancu na prostem, odbor tukajšne čitalnice od dohodkov zabavnega večera 10 K, kateri znesek 21 K je blagajnik takoj vsled sklepa občnega zbora vložil v tukajšnjo kmetsko posojilnico in hranilnico v korist glavne družbe sv. Cirila in Metoda.

Vipavsko pevsko društvo nameravalo je prirediti dne 27. t. m. dramatično predstavo z igro in petjem, sedaj smo jo pa preložili na prihodnjo nedeljo v znak sožalja v Ljubljani padlih žrtev. Igrali bodo „Cigane“.

Iz Črnega vrha nad Idrijo. Po drugih šolah se je pričel šolski pouk, le pri nas stoji učilnica še prazna. „Slovenec“ je poročal, da je v Črnem vrhu šolski štrajk radi nadučitelja Silvestra. Dopis ne odgovarja popolni resnici. Otroke noče pošiljati v šolo le nekaj staršev, večina bi jih pa prav rada pošiljala. Štrajka le župnik, ki noče dati nadučitelju, kot članu krajnega šolskega sveta in voditelju šolske matice v prepis šolskih otrok. Štrajka pa tudi predsednik, ki z župnikom vred seveda nima zakonskih šolodnih otrok in mu je vsejedno, če se šola prične ali ne. Večina Črnovršcev bi rada videla, da se šola začne. V ponedeljek 21. t. m. je že tudi prišlo v šolo okrog 50 otrok, a predsednik krajnega šolskega sveta in član Žigon sta jih siloma odpravila domov. — Zahtevamo, da se pouk pod vodstvom nadučitelja Silvestra takoj prične.

V slovensko meščansko šolo v Postojni je vstopilo pričetkom tekočega šolskega leta 78 učencev, in sicer v 1. razred 35, v 2. razred 23 in v 3. razred 20 učencev. Na zavodu bodo poučevali kot neobvezna predmeta tudi gosli in francoščino. Od poklicanih činiteljev pričakujemo, da priklopijo šoli še 4. razred, oziroma trgovski nadaljevalni tečaj.

Hranilnica in posojilnica na Dobračevi krepko napreduje. Dne 20. septembra 1908 vršil se je občni zbor, ki je izkazal za naše razmere v prvem polletju obstanka precej velik promet, 210.000 kron. V kratkem je upati, da se še znatno pomnoži. Želeti je le, da bi se ta zavod, ki je povsem v naprednih rokah, udomačil in, da bi se ga vsi udeleževali v denarnih zadevah. Žalostno je dejstvo, da so tudi nekateri naši pristaši tako nerodni, da rajši podpirajo tuje, celo nemške nasprotne zavode, kakor, da bi privoščil dobiček domačemu kraju. Trebalo bi malo več krepke volje in tudi malo prave vzajemnosti, pa bi vse uspevalo.

Kmet.

Še enkrat leto 1848 — 1908. Šestdeset let je preteklo, odkar smo si skupno z drugimi narodi tudi mi Slovenci priborili svojo narodno samostojnost. In kaj smo dosegli v teku teh 60ih let? Mnogo; postali smo v naši državi ravnopravni z ostalimi narodi, naš jezik se ni jel vpoštevati samo v cerkvi, temveč tudi v šoli in uradu itd. — pa vse seveda — na papirju. Kaj pa smo dosegli v resnici tekom teh 60ih let? Žalostni dogodki zadnjih dni na naši rodni slovenski zemlji, v Ptuj, v Mariboru, v Celju, predvsem pa v središču slovenskega naroda, v beli Ljubljani, kjer je prelilo kri toliko nedolžnih žrtev vojaške nasilnosti in nemškega fanatizma, nas pouče povsem drugače. In tako živimo v kulturni državi skoraj kakor sužnji. In kje tiče vzroki? Mi odgovorjamo: prvič v neizmernem nemškem fanatizmu, ki grozi uničiti vse, kar je nenemškega drugič: v klerikalizmu, ki ni deloval za narodni čut in narodno samozavest. Tretjič v ostudnem protežiranju, ki spravlja na najvišja mesta vse, zmožne in žali-

bog nezmožne, samo, da so voljna orodja v rokah naše slavne vlade. To so torej tisti trije faktorji, ki prete uničiti naš narod, naš jezik — naše vse. Prešeren, kdaj se bodo vendar uresničile tvoje preroške besede: „Vremena Kranjcem bodo se zjasnila?“ Pretekla so že desetletja in desetletja.

V spomin na ljubljanske dogodke 20. septembra 1908!

- 1.) Ne zaupaj onemu, ki ne spoštuje slovenskega jezika;
- 2.) ne spregovori na domačih tleh nikdar nobene tuje besede, ne z nemškoto, ne z Nemcem, ki živi med nami.
- 3.) ne vsprejmi prav nobenega nemškega dopisa;
4. kupuj doma vedno le pri zavednih slovenskih trgovcih;
- 5.) obiskuj edinole gostilne, ki točijo pijače slovenskih, oziroma slovanskih tvrdk;
- 6.) pokaži vrata vsakemu, ki ne zastopa slovanske tvrdke;
- 7.) išči pomoči le pri rojakih in pomagaj vedno in povsod rodnemu bratu;
- 8.) pomni, da svoji zemlji gospoduješ sam;
- 9.) ne pozabi na ogenj in žveplo, ki ga je bljuvalo vse nemško časopisje na Ljubljano in ves slovenski narod;
- 10.) Dogodkov 20. septembra 1908 v Ljubljani ne pozabi nikdar! Le nesramneži te bodo odslej nagovarjali nemško. Obrni se od njih in ne poglej jih več. Zakaj oni odobrujejo umore na slovenski zemlji.

Narodno gospodarstvo.

Na jubilejno sadno in grozdno razstavo!
V soboto 3. oktobra se otvori sadna in grozdna razstava na Grmu. — Ta razstava, ki bo trajala 3 dni, ima važen pomen za napredek naše sadjereje in še posebej za razvoj naše sadne trgovine. Razstavljeno sadje se bo prodajalo na drobno in na debelo. Opozorimo na to zlasti vse sadne trgovce, pa tudi vse druge interese, ki želijo kupiti kaj sadja za zimo. Razstava je poučna in kaže našim sadjerejcem, kako je treba dandanes namizno sadje pravilno vkladati in razpošiljati, da se ustreže vsem zahtevam sadne trgovine. Na razstavi bo videti sadje vloženo v zabojčke, košare, večje in manjše zaboje in v sadne sodčke. Na razstavi se bomo prepričali, za koliko smo v sadjereji napredovali v zadnjih 20 letih, dalje, kako se sponašajo novo priporočene sadne vrste in koliko so vredne za povzdigo dolenjskega sadjarstva. Da se to vprašanje pojasni na vse strani, se priredi povodom razstave tudi sadjarski tečaj, ki se vrši v nedeljo 4. oktobra in pri katerem se bo obravnavalo tudi o vprašanju, kako bi bilo združnim potom izkoriščati in prodajati sadje. Kmetijska podružnica je storila vse, da bo raz-

stava ustregla svojemu namenu. Sedaj je na nas ležeče, da jo pridno obiskujemo in da pokupimo razstavljeno sadje in grozdje. Želeti je pa tudi mnogoštevilne udeležbe pri sadjarskem tečaju!

Delitve premij za govejo živino v Postojni dne 12. oktobra t. l. C. kr. kmetijska družba kranjska bo delila v pondeljek dne 12. oktobra 36 premij za lepo živino čistokrvne simondolske pasme ali za križance te pasme. V razstavo se bodo pripuščali: biki od $\frac{1}{2}$ do 3 leta stari, breje telice, ki so najmanj 2 leti stare in molzne krave, ki so imele k večjemu 5 telet. Za biki je določenih 12 premij in sicer: ena 75, ena 50, ena 40, ena 30, tri po 20 in pet po 10 kron. Za krave 12 premij in sicer: ena 50, ena 40, ena 30, tri po 20 in šest po 10 kron. Za breje telice 12 premij in sicer: ena 50, ena 40, ena 30, tri po 20 in šest po 10 kron. Vsak, ki pripelje živino k premovanju, mora prinesiti seboj živinski potni list. **Do devetih dopoldne** mora biti vsa živina na prostoru, določenem za razstavo. Premovalo se bo le ono goved, ki je že najmanj pol leta v posesti onega gospodarja, ki jo razstavi. To mora dotičnik dokazati s potrdilom svojega županstva. Ker je premovanje namenjeno za celo Notranjsko in ima v prvi vrsti namen, da se razvidi uspeh in napredek naše govedoreje, zato pozivljamo vse zavedne živinorejce, da se premovanja gotovo udeležijo. Vsak naj v svojem kraju deluje na to, da ženo kmetovalci svojo lepšo goved 12. oktobra v Postojno k premovanju.

Občinska hranilnica v Postojni izkazuje koncem meseca sept. 1908 naslednji promet in bilanco:

Denarni promet:

Sprejemki	508.661 K 49 h
Izdatki	508.249 „ 72 „
Denarnega prometa je bilo skupno	1.016.911 K 21 h

Račun hranilnih vlog:

Stanje začetkom leta	33.602 K 71 h
vloženo	311.759 „ 73 „
	345.362 K 44 h
dvignjeno	54.968 „ 01 h
Stanje hranilnih vlog	290.394 K 43 h

Račun posojil:

Stanje začetkom leta	11.065 K 40 h
izplačana posojila	190.312 „ 02 „
	201.377 K 42 h
vrnjena posojila	5.349 „ 40 „
Stanje posojil	196.028 K 02 h
Račun reeskompta	33.000 K — h

Račun začasno naloženega denarja:

Stanje začetkom leta	22.965 K 58 h
naloženo	260.754 „ 44 „
	283.720 K 02 h
dvignjeno	151.260 „ — „
Stanje naloženega denarja	132.460 K 02 h

Ravnateljstvo.

Občinska hranilnica v Postojni

ki je pričela poslovati 1. oktobra 1907 krepko napreduje in razvija svoje delovanje. Izkaz o nje prometu in bilančnem stanju, ki ga na drugi strani objavljamo, nam potrjuje, da je bila ustanovitev takega denarnega zavoda že zdavno potrebna.

Ravno jedno leto je, odkar občinska hranilnica posluje in je napravila že nad eden milijon denarnega prometa; hranilne vloge pa so narasle že skoro nad 300.000 kron.

Občinska hranilnica je pupilarno varen denarni zavod. Za varnost vlog jamči občina Postojnska z vsim svojim premoženjem in z vso svojo davčno močjo. Da je varnost popolna, potrjuje zlasti to, da vlagajo v to hranilnico tudi c. kr. sodišča denar mladoletnih otrok in varovancev.

Hranilne knjižice od drugih denarnih zavodov se sprejemajo kot gotov denar, ne da bi se prekinilo njih obrestovanje. Hranilne vloge se obrestujejo po $4\frac{1}{4}\%$ (pri vseh drugih enakih zavodih pa samo po 4%).

Obresti pa se polletno h kapitalu pripišejo.

Posojuje se proti 5% obrestim in 1% amortizovanjem tako, da je ves dolg v 36 letih popolnoma poplačan.

Občinska hranilnica Postojnska ima namen iz čistega dobička podpirati dobrodne in občekoristne naprave celega političnega okraja, zato je tudi dolžnost vlagateljcev celega političnega okraja, da tak zavod s hranilnimi vlogami podpirajo.

V kratkem času bi potem imela Notranjska močan pupilarno varen denarni zavod, kateri bi bil vsem Notranjcem gotovo v splošno korist.

In ako pomislimo na žalostne dogodke zadnjih dni, s katerimi nas naši narodni nasprotniki takorekoč silijo na nujno narodno gospodarsko združitev, tedaj pač ne bode nikomur več premišljevali, kje naj svoje krvavo prihranjene denarje naloži, temveč sveta dolžnost vsakega Slovenca naj bode, oprijeti se trdno in z železno vstrajno voljo — gesla „svoji k svojim“. Kdorkoli polaga pri sodišču denar za mladoletne ali oskrbovance, mora odločno zahtevati, da se denar naloži v domačem zavodu, to je v občinski hranilnici v Postojni. Oni pa, ki imajo za svoje varovance denar že naložen drugod, smejo zahtevati, da se denar dvigne in prenese v občinsko hranilnico Postojnsko. Ako se bode v vsakem okraju tako storilo, kakor se je na zahtevo varuhov in oskrbnikov v sodnem okraju Postojnskem, kjer se je že nad 100.000 sirotinskega denarja, naloženega pri drugih zavodih dvignilo in naložilo v domači občinski hranilnici, potem zamoremo pričakovati, da bode občinska hranilnica Postojnska v nedolgem času postala notranjsko osredotočno ognjišče, krog katerega se bodo zbirali in množili slovenski novci. Dobiček pa bo ostal med nami, Notranjci!

Za smodnik, s katerim nas strelja naš narodni sovražnik, smo prispevali tudi mi. Ne dopustimo pa

vendar, da bi mu sami kupili še puško — puško tako, s katero nas bode gospodarsko popolnoma ubil.

Poslano.*)

Planina pri Vipavi. Domoljubov dopisnik, mož brez srca in vesti, ki bi rad imel Planino v žepu, a jo pred svetom razkričuje kot najslabšo vas, se je kakor tiger, radi v 37. števil. „Notranjca“ obelodanjenih člankov zadrl v me, žugajoč me z ognjem in žveplom uničiti. Vse ono, kar on od zore do mraka v občini počenja, očita meni v 39. števil. „Domoljuba“. Kakor cestni paglavec se zaganja v me, a če misli, da se bom jaz z njim po časopisih prekljal, se krvavo moti. Le radi javnosti rečem dve, tri. Pošteni dopisnik v 39. števil. „Domoljuba“ me v svoji razgreti domišljiji pošilja na Goriško ter med drugim predbaciva dejanja, ki jih je zmožna le taka plemenita duša kakor je on, zato čestitam vsem onim okolo katerih se dnevno valja in zbira kvante gledajoč, kako bi pošteno občino osramotil ter bližnjemu škodoval. Dobro, jaz grem na Goriško, a pojdiva skupaj, da se kaj prijateljskega zmeniva. Brate! Predno se to zgodi, in ker vem, da se vruga zgolj le z resnico „pana“, bodi tebi dnevnemu hujskaču na vsa usta povedano, da je gola in sveta resnica, da nisem imel jaz z dotičnimi članki ničesar skupnega, torej tudi pisec le-teh nisem, kar blagovoli tudi slavno uredništvo „Notranjca“ potrditi, da dobi človekoljub zato zaslužen lekcijo, ker še baje počenega groša ne plačuje niti za moj, niti za dobrobit učiteljstva samega, a kljub temu se čuti poklicanega ljudstvo brez potrebe dražiti ter ščuvati takorekoč brata zoper brata in mirno življenje — kaliti. Prijatelj z žolčom li-ne, da namen posvečuje sredstva, kaj? Ves tvoj dopis je podla denunciacija proti meni, ki se ne zavedam, da bi komu krivico, kakor ti delal, ki si volk v ovčji obleki, a rečem ti, če hočeš z mano po krivem opravka imeti, pridi le z imenom na dan, da se bravovsko pomeniva in zagotovo ti skomine, ker meni ni volja s tabo prepirati se, preidejo še kedaj ljudi po „Domoljubu“ in „Slovencu“ blatiti. Ako se ne zglesiš, ostaneš falot, ki med Planinci zgago delaš. Torej!

Ivan Vuga

nadučitelj.

Za kratek čas.

A: Kdo je srečnejši; oni, ki ima 7 hčera, ali oni ki ima 200.000 K premoženja? B: Oni, ki ima premoženje, hoče vedno več imeti in se boji, da bi ga kdo ne okradel, medtem ko se očetu sedmih hčera ni potreba tega bati.

Na lokalni železnici. Glej, glej, dragi prijatelj, ta železnica je pa res dobro izpeljana. Ves čas skoro pelje ob potu. Če se ti morebiti mudi, lahko stopiš na cesto in greš naprej.

*) Za to poslano smo odgovorni le, kolikor velewa zakon. Mi smo za to, da polemike v tem času prenehajo. Potrdimo pa, da g. Vuga ni pisec tistih člankov.

Gospa: Dajte mi zobno krtačico. Prodajalec:
Kakšno pa izvolite, bolj veliko ali bolj majhno. Gospa:
Kar dajte bolj veliko, imam namreč 8 otrok.

Listnica upravnštva.

Prosimo, da ne pozabite vpslati zaostale naročnine!

Loterijske številke.

Trst, 27. septembra 14 63 85 37 47
Prag, 30. septembra 6 17 21 36 32

Pivčana

domači pivški mošt iz lastnega vinograda
točil bodem od 1—31. oktobra v lastni hiši, ter se slavnemu občinstvu najtopleje priporočam

A. DOMICELJ

Zagorje — Št. Peter ob Pivki.

300 tisoč

lepih, triletnih, smrekovih sadik

ima na prodaj

Krajni šolski svet v Postojni.

Sprejme se takoj

trgovski vajenec

kateri je ljudsko, oziroma meščansko šolo z dobrim uspehom dovršil.

LUDOVIK DITRICH

trgovina z mešanim blagom in pekarija.

Svoji k svojim!

Priporoča se častitemu občinstvu pri
nakupovanju

jesenskega in zimskega blaga

za ženske in moške obleke
ter drugih potrebščin

slovenska trgovina

pri **„Češniku“**
Ljubljana

Stritarjeve ulice • Lingarjeve ulice

■ ■ ■

Postrežba strogo poštena. Cene najnižje.

Želodčne kapljice proti napenjanju, pospešujejo slast do
jedi, krepe želodec, olajšujejo želodčne bolečine, 1 steklenica 70 v., 6 steklenic 3 K 50 v.

Želodčni prašek proti slabemu prebavljanju, zgagi itd. 1 K

Tinktura proti izpadanju las 1 steklenica z rab. navod. 1 K

Zobna in ustna voda 1 steklenica z rabilnim navodilom 1 K

Zobne kapljice proti zobobolji, 1 steklenica 40 v., 6 stekl. 1 K

Esenca za kurja očesa izkušeno sredstvo proti bradavicam,
kurjim očesom itd., 1 stekl. z rabilnim navodilom 70 v.

Golšne kapljice proti golši in debelemu vratu 1 stekl. 60 v.
priporoča

lekarna pri Mariji Pomočnici v Vipavi.

Notranjska posojilnica v Postojni

registrovana zadruga z omejenim poroštvom.

Posluje vsak torek in petek od 9.—12. ure
dopoludne.

□ □ □

Obrestuje hranilne vloge po $4\frac{3}{4}\%$ od dne vloge do dne
dviga brez odbitka rentnega davka, katerega plačuje sama.

Daje posojila proti vknjižbi po $5\frac{1}{2}\%$ in amortizaciji
najmanj $\frac{1}{2}\%$, na osebni kredit po 6% .

□ □ □

Prošnje za posojila se sprejemajo le ob torkih,
posojila se izplačujejo le ob petkih.